

Biologiczne podstawy ochrony przyrody
Andrew S. Pullin

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego V
Przedmowa XIII

CZĘŚĆ I

Rozdział 1. Świat przyrody

Co mamy do stracenia? 1
Różnorodność żywych organizmów 4
Wzorce różnorodności biotycznej 5
Użyteczność świata przyrody 13
Doznanie dzikości 15
Podsumowanie 17
Problemy do dyskusji 17
Literatura uzupełniająca 17

Rozdział 2. Główne ekosystemy świata

Pojęcie ekosystemu 19
Środowiska lądowe 20
Środowiska górskie 44
Środowiska wodne 45
Podsumowanie 50
Problemy do dyskusji 51
Literatura uzupełniająca 51

CZĘŚĆ II

Rozdział 3. Wpływ człowieka

Przyrost populacji ludzkiej 53
Przyspieszenie zmian po rewolucji przemysłowej 66
Współczesny wpływ człowieka 66
Wpływ człowieka na wymieranie gatunków 74
Podsumowanie 76
Problemy do dyskusji 77
Literatura uzupełniająca 77

Rozdział 4. Skutki niszczenia siedlisk

Wstęp 79
Wzorce niszczenia siedlisk 81
Biologiczne konsekwencje fragmentacji siedlisk 82
Kurczenie się zasiewów gatunków 105
Podsumowanie 106
Problemy do dyskusji 106
Literatura uzupełniająca 107

Rozdział 5. Skutki zaburzeń siedliskowych

Wstęp 108

Zanieczyszczenia chemiczne 109

Wprowadzanie obcych gatunków 115

Wprowadzanie chorób 125

Organizmy zmodyfikowane genetycznie 127

Fizyczne zakłócenia dynamiki ekosystemów 131

Na marginesie: czy zaburzenia zawsze są złem? 131

Podsumowanie 132

Problemy do dyskusji 132

Literatura uzupełniająca 132

Rozdział 6. Użytkowanie nietrwałe 134

Czym jest trwałe użytkowanie? 134

Nadmierna eksploatacja dzikich populacji 135

Skutki nadmiernego pozyskiwania zasobów nieożywionych 148

Podsumowanie 148

Problemy do dyskusji 149

Literatura uzupełniająca 149

CZĘŚĆ III

Rozdział 7. Rozwój naukowej ochrony przyrody

Wstęp 151

Prekursorzy ochrony przyrody 152

Rozwój biologicznych podstaw ochrony przyrody jako dziedziny nauki 154

Szczyt w Rio i Konwencja o różnorodności biologicznej 158

Ochrona przyrody: naukowe podstawy a ruchy społeczne 159

Podsumowanie 159

Problemy do dyskusji 160

Literatura uzupełniająca 160

Rozdział 8. Wybór obszarów chronionych

Wstęp 162

Co to jest obszar chroniony? 163

Historia zakładania obszarów chronionych 164

Kryteria oceny wartości obszaru dla ochrony przyrody 166

Praktyczne metody wyznaczania obszarów chronionych 177

Podsumowanie 186

Problemy do dyskusji 187

Literatura uzupełniająca 187

Rozdział 9. Projektowanie obszarów chronionych i zarządzanie nimi

Projektowanie obszarów chronionych 188

Zarządzanie obszarami chronionymi 191

Zarządzanie półnaturalnymi biocenozami 194

Monitorowanie zmian na obszarach chronionych 211

Podsumowanie 215

Problemy do dyskusji 215

Literatura uzupełniająca 215

Rozdział 10. Ochrona gatunkowa I. Ochrona in situ

- Gatunki pospolite i gatunki rzadkie 217
- Szacowanie i kategoryzacja zagrożenia gatunków na skutek działalności człowieka 219
- Czynna ochrona małych populacji 226
- Ocena zanikania gatunku 229
- Ochrona genetycznej zmienności małych populacji 231
- Genetyczna ochrona gatunku 236
- Trwała eksploatacja populacji 243
- Podsumowanie 246
- Problemy do dyskusji 247
- Literatura uzupełniająca 247

Rozdział 11. Ochrona gatunków II. Ochrona ex situ i reintrodukcja

- Na czym polega ochrona ex situ i kiedy jest konieczna? 248
- Ochrona ex situ roślin 249
- Ochrona zwierząt ex situ: rozród w niewoli 251
- Reintrodukcja gatunków 256
- Bezpośrednie przemieszczenia (translokacje) gatunków 266
- Zasilanie populacji 270
- Wnioski ogólne 272
- Podsumowanie 273
- Problemy do dyskusji 275
- Literatura uzupełniająca 275

Rozdział 12. Ochrona przyrody w skali krajobrazu

- Mozaikowość krajobrazu 276
- Ekologia krajobrazu a ochrona przyrody 277
- Ułatwianie przemieszczania się gatunków w krajobrazie 280
- Ochrona przyrody w krajobrazie miejskim 287
- Ochrona funkcjonowania ekosystemu 289
- Gospodarka w ekosystemach 291
- Ochrona przyrody w skali krajobrazu: koncepcja Obszarów Naturalnych w Wielkiej Brytanii 292
- Podsumowanie 294
- Problemy do dyskusji 294
- Literatura uzupełniająca 294

Rozdział 13. Ochrona procesu ewolucji (dalekosiężna wizja ochrony przyrody)

- Ochrona przyrody wobec nagłych zagrożeń 296
- Ochrona przyrody a sterowanie przyrodą 297
- Zastosowanie biogeografii filogenetycznej w ochronie przyrody 298
- Stosowanie genetyki w planowaniu ochrony przyrody na skalę ewolucyjną i biogeograficzną 302
- Różnorodność genetyczna a różnorodność biocenoz 307
- Wykorzystanie systematyki w ochronie przyrody 310
- Ochrona procesu ewolucji 311
- Podsumowanie 311
- Problemy do dyskusji 312
- Literatura uzupełniająca 312

Rozdział 14. Restytucja ekologiczna

Wstęp 313

Elementy praktycznej restytucji 318

Przykłady restytucji 321

Gdzie należy stosować restytucję? 328

Zasady agroekologii 329

Tworzenie siedlisk 331

Dobre i złe strony ekologicznej restytucji jako metody ochrony przyrody 334

Podsumowanie 335

Problemy do dyskusji 336

Literatura uzupełniająca 336

Rozdział 15. Nauka i praktyka

Wstęp 337

Odmienność postaw praktyka i badacza 338

Ochrona przyrody oparta na ustaleniach naukowych: przykład medycyny i zdrowia publicznego 340

Układanie planu działania: sposobność do przerzucenia pomostu 346

Jak połączyć naukę z praktyką 354

Podjęmowanie działań 356

Podsumowanie 357

Problemy do dyskusji 362

Literatura uzupełniająca 362

Literatura 365

Dodatek 376

Indeks 380